

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto 3 gl. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
seminarju (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Judovska nadležnost.

V ljubljanskem dnevniku „Slov. Narod“ v dopisu „iz Maribora“ dne 27. jul. beremo imena uradnikov, ki na Slovenskem uradujejo in si kruhek služijo pa slovenski ne znajo čisto nič, namreč: v Mariboru: adjunkt Borges, adjunkt Ivičič, avskultant Puff, kancelist Fladung, knjigovodja Schneider, dalje adjunkt Rumpfer v Rogaci itd. O prvič navedenem piše dopisatelj od besede do besede tako: „dr. Borges c. kr. sodnijski adjunkt, kateri je židov ali jud, rojen na Češkem kje, in je hud sovražnik slovensščine“. Ta stavek je res zanimiv. Razkaziva nam, da imamo rimsko-katoliški kristijani stanujoči v sodnijskem okraji levega podravskega obrežja v Mariboru za sodnika — juda. Kaj podobnega se v Mariboru menda ni zgodilo, kar svet stoji. G. adjunkt in jud dr. Borges ima torej večkrat priložnost pa tudi dolžnost sveti križ postaviti pred kristijana in terjati, da mu ta prisegne. Gotovo bode marsikdo čitajoč te besede začuden se vprašal: kako je to pri nas kristijanah bilo mogoče? Odgovorimo: popolnem po postavi! Dodati moramo le, da so takšno postavlo liberalni poslanci sklenoli l. 1867. Osnovnih državnih pravic §. 4 veli: „javne službe so vsem državljanom pristopne“ in §. 14. „uživanje državljskih in političnih pravic je neodvisno od verospoznanstva“. Na podlagi teh paragrafov prišla je sicer ogromna večina avstrijskih kristijanov do tega, da ima judovske uradnike, sodnike itd.

Marsikteri liberalci je še l. 1867. mislil, da je Bog vedi koliko dobroto storil s tem, da je sinovom Abrahamovim prej zaprte dveri do avstrijskih kristijanov na stečaj odpreti pomagal. No, sedaj čujemo vedno več glasov, ki to obžalujejo kot največjo nesrečo. Pravijo: „jud ostane jud, deni ga, kamor hočeš; jud se ne loti nebenega težkega dela, on neče biti ne kmet, ne rokodelce, ne rudar, on hoče lehek krub jesti, večina judov pa „špekulira“; judje so se polastili zlasti nemško-liberalnih novin ter v njih kristijanske narode šču-

vajo in delajo na njih razkristijanjenje, judje so nam s svojim „špekuliranjem“ popačili vse trgovstvo na škodo nekdanje krščanske poštenosti, oni so pravi očetje oderuštva itd.“ Tako jamrajo sedaj celo uže liberalci, zlasti na Ogerskem. Tukaj začel je poslanec Istoczy silno vojsko zoper judovsko nadležnost ter snuje društvo zoper sinove Abrahamove. Rumuni so se dolgo na vse kriplje branili judov, na Ruskem jih izganjajo in celo v Bismarkovej deželi so judov siti. Bismarkov list „Grenzboten“ spominja Nemce na izrek učenjaka Fichte-ja: „judom podeliti državljskih pravic ne kaže, razven če jim po noči porežete glave in drugih nastavite, v katerih ne bo niti edine judovske misli“ ter zahteva postavne pomoči zoper jude. List svetuje: „tujim judom meje zapreti, domačim zlasti sodnijske službe zabraniti, nebene judovske novine naročiti, nikdar nebenega juda voliti, postaviti zoper oderuštvo uvesti, igranje na borzi in barantanje z delnicami predrugačiti in, če to ne pomaga, vse jude zapoditi iz velike Bismarkije“. To so nam res srditi nasveti, znamenja, da se zbirajo črni oblaki, iz katerih utegne silna nevihta prihrumeti nad jude. Kristijani začenjajo upirati se judovski nadležnosti!

Govor slovenskega poslanca dr. Dominkuša

(v štajerskem deželnem zboru dne 2. julija t. l.)

II. Pravica narodova na pouk v materinem jeziku je tako nedvomna, kakor pravica živeti ali pravica do zraka in svetlobe. Kedar se pa tudi najskromnejše hoté posluževati Slovinci teh pravic, katere ves olikani svet priznava ter jih tudi naše države osnovni zakoni zagotavljajo, in če tudi uže prej izjavljajo, da bodo dali državi, kar je njenega, in se postavili zgolj na praktično stališče, tedaj se jim réka: „Vi ste se premalo udeleževali kulturnega delovanja, da bi mogli imeti kakšnih pravic, vaš jezik nij dovolj olikan, vi nimate učnih sredstev“. Kar se tiče prvega očitanja, priznati bode vsakomu, kdor je količkar oprezno zasledoval

našega naroda razvijanje v poslednjih 30 letih, da je, akopram po neugodnih razmerah razkosan v šest posebe upravljajočih delov v vseh deželnih njega zborih potisnjen v manjšino, ter nikogar imajoč, kateri bi bil branil in pospeševal njega duševne koristi, se svojo močjo storil kar največ možno, in kadar je bilo državo treba pred vnanjimi sovražniki braniti, tudi niso moji rojaki bili zadnji. Se ve, da niso še dospeli neke stopinje omike niti ne želé priti do tam, kjer se čut za pravo in pravičnost, katerega je Bog dal človeškemu srcu, izgublja, in se namesto njega prikazuje sebičnost jedini nagib človeškim dejanjem.

Gledé sposobnosti slovenskega kot nčnega jezika moči bi mi bilo sklicavati se na mnoge nemške in slovanske odlične jezikoslovce, kakor so Bopp, Johannes Schmidt, Miklošič itd., kateri so vso pohvalo izrekli o sintaktičnih prikaznih v slovenščini. Ker se pa bojim, da bi v takem slučaju visoka zbornica z menoj morala imeti preveč potrpljenja, naj bode zadostno, če naglašam, da je Miklošič v svojej prisposodablajočej slovnici izmed vseh slovanskih jezikov posle stare slovenščine dal največjo prednost novemu slovenskemu jeziku. Tudi imajo naposled Slovenci, kakor so mi strokovnjaki trdili, skoraj za vse predmete dovolj učnih sredstev ter bi se z majheno težavo dala tudi ona pripraviti, katerih še zdaj nij. Obče pak si niso z ozirom na narodnost dijakov po vseh gimnazijah v slovenskih deželah in pokrajinah razmere jednake. Drugače so te na Kranjskem, drugače na Koroškem in drugače na Štajerskem. Na te razmere bode na vsak način treba ozirati se. Da se vsaj nekoliko odpravijo največje neprilicnosti na gimnazijah v Mariboru, Ptuji in Celji, bode dovoljna ustanovitev paralel v I. in II. razredu, od III. razreda počenshi pak bi mogli učenci slovenske in nemške narodnosti skupno poučevati se z nemškim naučnim jezikom, vendar bi Slovincem bilo treba časih še kaj pojasniti v domačem jeziku ter bi se v vseh predmetih imeli učiti tudi slovenskih nazivanj.

Dakle vidite, čestita gospoda, da so ugovori in pomisleki, kateri se našim naporom stavljajo, popolnem neopravičeni. Mnogo ljudij je celo takih, kateri se stavljajo na stališče sile. Tako je poslanec iz spodnjega Štajerja izrazil se v državnem zboru, „da je po zakonu narave določeno, da močnejši pogoltno slabejšega, katera žalostna osoda je po besedah omenjenega gospoda Slovincem gotova. Kdor bi se to branil storiti, bi bil protivnik kulturnemu razvitku; ta borba nikakor ne sme biti posebno prizanesljiva.“ To stališče je vsaj očito, da si, kar se tiče avstrijskih razmer v obče in razmer močij posameznih narodov posebe, po njih mislih ne kaže nebene posebne državne močnosti. Ako pa tisti, kdor hoče pogoltniti, onemu, katerega namerava pogoltniti, naravski branečemu se z rokami in nogami, reče: „Ne gani se, ne kali

miru“, ali če mu pravi: „Jaz te ne umejem, zakaj se za ono malenkostno narodnost navdušnješ, a ne za dušne, lepe svrhe, za slobodni razvitek“ — moram takšne besede proglasiti grdim licemerstvom. Saj mi ne zahtevamo ničesar drugzega, nego da se našemu narodu z uveti omogoči obstanek. Ako nam to dovolite, bode tisti dan, na kateri nam bode pravični, dan blagoslova za vsa dežela, za vse cesarstvo“.

Gospodarske stvari.

Koliko dobička vrže pametna kokošja reja.

M. Francozi so najprej in najbolj sprevideli in spoznali, da k kmetijskemu blagostanju pametna kokošja reja mnogo pripomore in so se nje pametno in na debelo poprijeli. V pokrajini, kateri pravijo Normandija, prirejajo največ in najbolj izvrstnih kokošij za na mizo in pridelujejo največ jaje, več in lepših in boljših, kakor ktera koli druga francoskih pokrajin. Normandija sama preskrbljuje s kokoši in jajci veliko mesto Pariz pa še razpošilja jih v ogromnih množinah na Angleško in Belgijo. Tam se nahajajo mnogi kmetovavci, ki ne redé kokoši le za postranski zaslužek, ampak kot poglavitni pridelek in marsikteri izmed njih redi do 6000 kuret in više na svojem kmetijstvu. V drugih deželah so starokopitni predsodki dostikrat kmetovavce od kokošje reje odvrčali in mu oči zapirali, da velike koristi ni spoznal, ktera mu prihajati more iz pametne kokošje reje. Sem ter tje pa so tudi okoliščine take, da kokošja reja ni mogla do pravega razvitka. Na Laškem so pred 15. leti bili tudi še zelo zabitih glav, kar se kokošje reje tiče, in ko je nek učenjak v Paduanskih gospodarstvenih novinah kmetom kokošjo rejo začel priporočati, malo je manjkalo, da ga niso za bedaka proglasili. In dan danes so Lahji za Francozi prvi kokošji rejci in jaje se na Angleško toliko izvažajo, da so Lahji 3 leta pozneje potegnili za prodana jajca že 3.901.440 frankov in leta 1879. vže 30.141.410 frankov.

Iz tega vsakdo lahko sprevidi, koliko se leto na leto iz pametne kokošje reje potegniti more. Da so naše slovenske pokrajine posebno priležne za kokošjo rejo, kdo bi tega ne znal? Kopuni, pišeta, jajca Slovenskih goric slovijo po svetu zaradi okusnosti in nježnosti. Mnogo se jih razprodaja po svetu v Gradec Dunaj, Prago in še dalje, pa koliko več bi se jih še moglo prirediti in razprodati, in s koliko večjim dobičkom, ko bi se naši ubogi osiromašeni kmetovavci kokošje reje prav in pametno poprijeli in ko bi jih po pravi vrednosti tudi prodajali!

Francoska dežela redi vsako leto okolo 40 milijonov kokošij, ktere srednje cenjene, (na Francoskem so kokoši dražje ko pri nas) 2 $\frac{1}{2}$ franka po našem 1 gold. jedna stoji, predstavljajo vrednost od 100 milijonov frankov. Od teh 40 mili-